

Araştırma Makalesi • Research Article

Bilinç Dışının Paradoksları: Vanilla Sky Filminde Rüyanın Algoritması
Paradoxes of the Unconscious: The Algorithm of the Dream in the Vanilla Sky

Ece Erol*

Öz: Geçmişten günümüze dek insanoğlunun rüya görme eylemini açıklama ve içeriğini yorumlama ya da rasyonelleştirme çabaları her daim ilgi çekici bir uğraş olmuştur. Öyle ki Antik toplumlarda rüyalar, ilahi mesajlar ya da gelecekteki olayların alametleri olarak görülmesi hasebi ile de büyük bir öneme sahiptir. Rüya söyleminin oluşmasında Antik Çağ'lardan günümüze dek pek çok kurum ve disiplin bu külliyyatın oluşumuna kendi kültürlerinden de izler bırakarak katkıda bulunmuştur. Bu disiplinlerin bir parçası olan psikanalistler de rüya kavramının şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir. Sigmund Freud, rüyaları bastırılmış arzuların ve gerçekleşmemiş niyetlerin tezahürleri olarak yorumlar. Öte yandan Carl Gustav Jung, kolektif bilinç dışının ve arketiplerin rolünü vurgulayarak rüyaları kişisel gelişim ve kendini gerçekleştirme bağlamında önemli araçlar olarak görmektedir. Diğer bir ifade ile Jung, rüyaları bilinç dışının bir ifadesi olarak yorumlar. Bu bağlamdan yola çıkılarak rüyalar, bireylerin öznel durumlarına ve iç görülerine ışık tutan birer prizma gibi psişeye kapı aralayan kaynaklar olarak ifade edilebilir. Bu çalışmada, 2001 yılında Cameron Crowe tarafından çekilen *Vanilla Sky* filmi, Carl Gustav Jung'un rüya teoremi olan serbest çağrışım yöntemi ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Carl Gustav Jung, Rüya, Psikanaliz, Vanilla Sky, Freud

Abstract: Throughout history, the endeavor to explain and interpret the act of dreaming has remained a fascinating pursuit. In fact, in Ancient societies, dreams were of great importance as they were seen as divine messages or omens of future events. Various institutions and disciplines from ancient times to the present have contributed to the formation of dream discourse, leaving traces of their cultures. Among these disciplines, psychoanalysts hold a significant place in shaping the concept of dreams. Sigmund Freud interprets dreams as manifestations of repressed desires and unrealized intentions. Conversely, Carl Gustav Jung emphasizes the role of the collective unconscious and archetypes, regarding dreams as important tools for personal development and self-realization. In other words, Jung interprets dreams as expressions of the unconscious. In this context, dreams can be described as sources that open a door to the psyche like prisms shedding light on individuals' subjective states and insights. This study analyzes the 2001 film "Vanilla Sky," directed by Cameron Crowe, through Carl Gustav Jung's dream theorem of free association.

Keywords: Carl Gustav Jung, Dream, Psychoanalysis, Vanilla Sky, Freud

* Dr., TRT (Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanlığı)

ORCID: 0000-0001-8436-2217 eceeroll@hotmail.com

Cite as/ Atıf: Erol, E. (2024). Bilinç dışının paradoksları: Vanilla Sky filminde rüyanın algoritması. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(3), 950–965. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1479181>

Received/Geliş: 06 May/Mayıs 2024

Accepted/Kabul: 30 September/Eylül 2024

Published/Yayın: 30 Dec/Aralık 2024

Giriş

Çağlar boyunca rüya fenomeni insanoğlu için her daim büyüleyici ve gizemli deneyimler olarak görülmüştür. Buna binaen insanoğlu antik zamanlardan bu yana rüya kavramını merak etmiş ve onu araştırmıştır. Yine bu bağlamda rüyalar, insanların günlük yaşamlarında, dinlerinde, siyasetlerinde ve kültürlerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Ancak bu durum etnik ve kültürel inançların çeşitliliği minvalinde düşünüldüğünde, farklı veçhelere sahiptir. Çünkü inançlar, tutumlar ve yorumlar her kültürde biriciktir. Kimi kültürler rüyaları geleceğe, inanca ve öteki dünyaya bir köprü olarak görürken; kimileri de rüyaların günlük yaşamla ilişkisi olmayan fantastik insan ürünleri olduğu inancına sahiptir. Zaman içerisinde rüyaların türleri ve bağlamlarının farklı yönlerine odaklanılması ile rüyalara dair işlev ve rollerdeki onlara yüklenen anlamlar değişiklik göstermiştir.

Rüya yorumlamak Mezopotamya, Mısır, Yunan ve Antik Roma'da ilham gerektiren kutsal bir sanat olarak görülmekteydi. Antik Çağ'da rüyalar ya açık mesajlar ya da yorumlanması gereken semboller olarak önemli bir yere sahipti. Öyle ki bu ilahi mesajları rüyalar yolu ile alabilmek amacı ile çoğu eski kültürde "kuluçka" adı verilen bir yöntem benimseniyor ve Tanrı ile irtibata geçmek isteyen birey, kendini toplumdaki tecrit ederek bazı dünyevi ihtiyaçlardan kendini soyutluyordu. Bunun yanı sıra rehberlik almak istediği sorunu aydınlatacak olan Tanrı'yı, rüyasına davet edebilmek beklentisi ile kutsal bir tapınakta uyuyordu. Rüya sonrası bu ilahi mesajı yorumlamak ise kabile büyükleri, reisler, paterkler ve rahipler gibi Tanrı'nın temsilcileri olduğu kabul edilen kişilerin sorumluluğundaydı. Her ne kadar ilk rüya yorumlama kitabının nerede ortaya çıktığını söylemek mümkün olmasa da elde edilen kaynaklar M. Ö. 2000 civarını işaret etmektedir. Rüya yorumuna dair pek çok kil tablet Mezopotamya'da dağınık bir biçimde (M.Ö. 668-627) kazılarda ortaya çıkarılmıştır. Bu bağlamda hem Mezopotamya'da hem de Mısır'da rüyalara dair çok çeşitli konuları kapsayan eserlerin varlığından söz edilebilir (Hughes, 2000: 7).

İlk psikanalistler rüyaları, bilinç dışı arzuları ve motivasyonları gün ışığına çıkarma sürecinde güçlü araçlar olarak görmüşlerdir. Sigmund Freud, rüyaları bilinç dışına giden "via regia" olarak adlandırmış ve rüyaların birincil işlevinin ilkel ve çocuksu arzuların tatmini olduğunu ileri sürmüştür (Freud'dan aktaran Reef 2001: 68). Carl Gustav Jung ise insanın özünü incelemek için en iyi araçların rüyalar olduğunu iddia etmiştir. Yine Jung'a göre (1954: 252) anlaşılmayan bir rüya yalnızca bir olay olarak kalmakta; anlaşıldığında ise yaşayan bir deneyim hâline gelmektedir. 20. yüzyılın başlarında Freud ile birlikte Jung da psikolojik sorunların tedavisinde hastalarının rüyalarının analizinin önemli bir yer kapladığına dair fikir birliğine varmışlardır. Öyle ki yılda iki bine yakın rüya analiz ettiğini söyleyen Jung, bu konuda ciddi bir deneyim kazandığını da *Rüyalar* isimli eserinde belirtmiş ve rüyaların analitik süreçlerin temel taşı olduğunu ileri sürmüştür (Jung, 2021: 7).

Çalışma kapsamında öncelikle rüyanın ve rüya yorumunun eski uygarlıklar üzerindeki etkisi ve öneminden bahsedilmiş, ardından psikanalizde rüya olgusunun yeri ele alınmıştır. Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud ve Carl Gustav Jung'un rüyalar üzerine bakış açıları ele alındıktan sonra; son olarak makalenin temellendirildiği Jung'un serbest çağırışım yöntemi ile *Vanilla Sky* filmindeki David Aames karakteri rüyaları, bilinç dışı ve psişesi bağlamında Jungcu bir bakış açısıyla çözümlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Carl Gustav Jung'a göre (2021: 38) bir rüyanın bireyin iç dünyasında ne anlama geldiğini anlayabilmek ve psikolojik olarak açımlayabilmek için rüyadaki her unsurun dikkatlice takip edilmesi gerekmektedir. Bu noktada, rüya sahibinin tecrübeleri de ele alınacak ve iz sürülecek önemli unsurlardan biridir. Çünkü ancak bu veriler sayesinde rüya imgeleri makul bir şekilde yorumlamaya tabii tutulabilmektedir. Çalışmada 2001 yapımı *Vanilla Sky* (Cameron Crowe) filmindeki ana karakter David Aames'in rüyaları Jung'un serbest çağırışım yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu yöntemde, rüyaya dair imgelerin saptanması için malzeme toplanması gerekmektedir. Malzeme biriktirme işlemi rüyanın ne

anlama geldiğini anlaşılana kadar devam etmektedir. Yine bu yöntem, Jung için kendiliğinden işleyen mamafih büyük ölçüde araştırmacının beceri ve amacına bağlı olan bir yöntemdir (2021: 39). Elde edilen çağrışımsal malzemenin bireyin geçmişinde ne gibi bir yeri olduğu analiz edilmeye çalışılır. Aslen cevap verilmesi gereken sorular şunlardır “Bu rüyanın amacı nedir? Nasıl bir etki bırakmaya çalışmıştır?”. Çalışma kapsamında, serbest çağrışım yöntemi ile bu soruların cevapları film çerçevesinde yanıtlanmaya çalışılmıştır.

Antik Mısır’da Rüya

Rüyaların gücü ve rüya görmenin işlevi pek çok eski uygarlıkta önemli rollere sahip olmuştur. Bunlardan biri de psikanaliz biliminin kurucusu Sigmund Freud ve onun peşi sıra pek çok nöroloğun rüyaların önemine dikkat çekmesinden binlerce yıl önce, rüya tabirlerini dikkate değer bir önem atfeden Antik Mısır halkıdır. Eski Mısır ve Mezopotamya’da Tanrılardan gelen mesajlar olarak düşünülen rüyalar, aynı zamanda gizli kalmış sırları açığa çıkarabilen ya da öteki dünyadan insanları haberdar eden kutsanmış olgulardır (Hughes, 2000: 7). Güneşin her gün gökyüzünde dolaştığı, sonra her gece kaybolduğu, ancak sonsuz gibi görünen bir döngü içinde her sabah yeniden doğduğu gözlemi, Mısır’ın öbür dünyaya olan inancında önemli bir rol oynamıştır.

Siyasi kararlar almak, hastalıkların tedavisi, kutsal toprakların konumlarının belirlenmesi hatta savaların ne zaman yapılacağına dair kararlar için Mısırlılar, rüyalarındaki mesajlara göre hareket etmekteydiler. Onlar için rüyalar, geleceğe ait olan kehanetlerin bir yansımasıydı. Öyle ki rüyalar, yaklaşan felaketleri ya da şans getirecek olayları insanları haberdar eden, Tanrılardan gelen mesajlar olarak yorumlanmaktaydı. Bu nedenle rüyaların ilk yazılı yorumu olan ve günümüze kadar ulaşabilmiş “*Dream Book*”, Antik Mısır’da rüyalara verilen önemin önemli bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Tarihin ilk rüya tabirleri kılavuzunu yazmış olmaları bakımından Antik Mısır’da rüyaların anlamlandırılması, kritik bir öneme sahiptir (Remler, 2010: 53-54). Yine Antik Mısır’da ‘rüya’ aslında bir tür ‘uyanış’ olarak kabul edilen *resut* ismine karşılık gelmektedir (Szpakowska, 2001: 31).

Antik Mısır’da belirli bir Tanrı ile irtibat kurmak isteyen bireyler, belirli eylemlerden kendilerini tecrit ederlerdi. Böylece, bu adaklar karşılığında ilahi rüyalarda aradıkları sorunun cevabının verileceğine inanılırdı. ‘Rüya tarama’, adı verilen bu yöntem Antik Mısırlılar özel bir önem atfetmişti. Öyle ki, bu ritüele hazırlık aşamasından en az dört saat önce alkol ve yiyecekte uzak duruyorlardı. Ritüelden önceki bir diğer ön koşul ise tapınaklarda saf ve dünyevi olduğu düşünülen bir madde olan zeytinyağı ile yağlanmaktı (Aymen, 2011). Sonraki aşamada ise bir parça keten bir fitile sarılarak lamba yağına batırılır ve sol avuç içine mürekkeple rüya Tanrısının resmi çizilirdi. Rüneyi gören, Tanrıya özel bir dua okurken lamba yanmaya devam ederdi. Tüm dünyevi eşyalardan yoksun uyuyan kişi, Tanrının mesajını yanında bulundurduğu mürekkebe aktarırdı. Bu mesaj ise aralarında rahiplerin ve profesyonel rüya yorumcularının da bulunduğu seçkin bir azınlık tarafından yorumlanmaktaydı (Spence, 2003: 135).

Antik Mısır için rüyalar bir tür öteki dünya ile içinde yaşanılan dünya arasında kavşak noktasıydı. Bu bağlamda rüya ritüelleri ile birlikte ilahi bir performansın da bu kültürde yeri oldukça ehemmiyetliydi. Bu nedenle rüyalar Antik Mısır halkının kutsal bir parçası olarak konumlanmıştı.

Antik Yunan’da Rüya

Eski Mısırlılar rüyaların Tanrılardan gelen ilahi mesajlar olarak görmelerine karşın Antik Yunan’da rüyalar ilahi bir mesaj niteliği taşımamaktaydı. Onlar için rüyalar Tanrının iradesinden emin olmanın ve geleceği tahmin etmenin önemli bir aracıydı. Aynı zamanda rüyalar, insanoglunun bilmediği ama yine de içinde yaşadıkları dünya kadar gerçek olan bir dünyanın gizemli bir keşfiydi. Rüyaların gözlemlenmesi aynı zamanda bu fenomenle ilgili kitapların da yazımını beraberinde getirdi (Corno, 1982: 56).

“*On Interpretation of Dreams*” (*Rüyaların Yorumlanması*) isimli ilk Yunanca rüya tabir kitabı Sofist Antiphon tarafından yazıldı (Pigman, 2019: 37). Antiphon, rüyaların ilahi güçler tarafından üretilmediğini ancak doğal koşulların buna neden olduğunu savunmuştur (Pendrick, 2002: 51). Bir diğer rüya yorumuna ilişkin yazılı kayıt ise M. Ö. 8. yüzyılda yaşamış olan Yunan şairi Homer’in “doğru” ve “yanlış” rüyaların doğasını tartıştığı *Odysey* ve *Iliad*’tır. Kitaba göre tüm düşler ölümlülere “Uyku Kapıları”nda gelmektedir. “Geçici rüyaların iki kapısı vardır: Biri boynuzdan, diğeri ise fildişinden yapılmıştır. Kesilmiş fildişi kapısından geçenler aldaticıdır, boşa giden haberler getirirler. Cilalı boynuzdan çıkanlar ise bir ölümlü onları gördüğünde gerçek sonuçlar verir” (Homer, 2019). Yunan Tanrısı olan Morpheus’tan da İlyada’da pek çok kez “rüya” olarak bahsedilmiştir ve her türlü insan kılığına girebilme ve mesajları tanımlayabilme gücüne sahiptir (March, 2014: 168).

Antik Yunan, Antik Mısır’ın iyi ve kötü rüyalar üzerine inanışlarını kendilerine adapte etmişlerdir. Ancak aralarındaki tek fark uyku önceki ritüellerdir. Apollo Tapınağı’ndaki Delphi’ye girmeden önce bedensel zevkler, yemek yemek (özellikle et ve balık) ve su dışında herhangi bir içeceği içmek yasaktı. Bir diğer inanca göre kişi, rüyasında görmek istediği Tanrı’ya hediye olarak para ya da yiyecek hediye etmeliydi. Eski Yunanlılar rüyalardan mesaj alabilmek adına “tapınak” adı verilen bir yöntemi benimsemişlerdir. Bu tapınak fikrini ise hem Mısırlılardan hem de Mezopotamyalılardan kendilerine adapte etmişlerdir. Örneğin eski Yunan Tanrılarında biri olan Asklepios şifacı bir tanrıdır ve eski Yunanlılar Asklepios’un onuruna şifalı tapınaklar ve kutsal alanlar inşa etmişlerdir. Öyle ki bir hastanın tedavi edilmesi gerektiğinde Asklepios’un tapınağına gider ve onun tarafından gönderilen bir rüyayı görme umuduyla tapınağa kurbanlar sunarlardı. Bu rüyanın sonucunda hasta iyileşirse Asklepios’un duvarlarına yazılar yazarlardı (Oberhelman, 2016: 111). Tüm bunlara binaen Yunanlılar, Antik Çağ’da rüyaların gizemli doğasına olan inançlarını her zaman korumuşlardır.

Antik Hinduizmde Rüya

Hindu mitolojisi, pek çok dini ve kutsal kitaba (Vedalar, Upanişadlar, Puranalar vb.) dayanan ve asırlık bilgiler içeren bir geçmişe sahiptir. Bu zengin içerik ise Antik Hindu’da rüya kavramına doğrudan etki etmiştir. Bu bağlamda Hinduizm’deki rüyaların dini motiflerle olan ünsiyeti oldukça bağlantılıdır. Rüyalarla ilgili en eski Hindu kayıtları, kâbuslar ve yarı uyanıkken görülen düşlerin temalarına değinen Rig Veda’dır. Rig Veda’da rüyalara dair ele alınan temel inanış; şiddet içeren rüyaların, kötü ruhların bir ürünü olduğudur. Ancak her kötü rüya da, kötü ruhlara mal edilmemiştir. Kimi kâbusların asıl sebebi ise etik gerekçelere bağlanmıştır. Yine Hinduizme göre bir rüyada eğer onu gören birey pasif bir konumdaysa, bu kötü bir alamettir (Castle, 1994: 59).

Bir diğer metinsel kaynak ise M. Ö. 1500 civarında yazılan Sama Veda’dır. Sama Veda’ya göre dünya, “uyuyan tanrı Vişnu’nun uçsuz bucaksız bir okyanusun ortasında dev bir yılanın kıvrımları üzerinde uyurken göbeğinden yaratılmıştır” (Swick, 2014: 164). Hindu metni olan Upanişadlar ise M. Ö. 900 ile 500 yılları arasında yazılmış bir rüya kitabıdır. Upanişad’a göre rüyalara ilişkin iki farklı bakış açısı mevcuttur. İlk görüş, rüyaların yalnızca içsel arzuların ifadesi olduğudur. İkinci görüş ise rüya görme esnasında uyanana kadar kutsal güçler tarafından ruhun bedenden ayrıldığını ve yönlendirildiğini belirtmektedir (Eranimos & Funkhouser, 2017: 109).

Hindu felsefesi Batı’da olduğu gibi rüyalara yalnızca tıbbi yönden odaklanmaz, daha çok rüyaların duygusal yönü ile ilgilenir. Özellikle kendini keşfetmede, ilahi öğretilere açılan kapılarda ve hem maddi hem de manevi dünyayı birbirine bağlamada rüya olgusu, kutsal bir aracı görevi görmektedir.

Psikanaliz ve Rüyalar

Rüya tabirlerinin yorumlanması Antik Çağ’lardan bu yana büyük bir önem taşımaktadır. Öyle ki kutsal metinlerdeki rüya yorumları da hemen hemen her kültürde var olan rüya fenomeninin dikkat

çekiciliğine işaret etmektedir. Ancak yine de belirtildiği gibi hemen hemen her kültürün kendine has rüya yorumu çeşitlilik gösterdiğinden ortak paydada buluşan bir külliyattan bahsetmek neredeyse imkânsızdır. Bu bağlamdan bakıldığında ortaya çıkan metodolojik sorunlar ve rüya içeriklerinin farklı yorumlanması, bu konudaki araştırmaların hızını yavaşlatan bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak yine de kendine has birbirinden çeşitli anlamlar yüklenerek insanoğlunun gizini ortaya çıkarma amacı taşıyan bu çabalar, gün geçtikçe gündelik yaşamın bir parçası olmasının yanı sıra bireylerin çözümlenmesinde başvurulan bir yöntem hâline gelmiştir. Aynı zamanda terapötik ortamlarda kullanıldığında hastaların tedavisinde etkili bir ilerleme kaydını da beraberinde getirmiştir.

Yorumlandığında anlamsız gibi gelen rüyalar, psikanalistler tarafından keşfedilmeyi ve anlamlandırılmayı bir amaç edinecek temel yöntemler arasında girmiştir. Bu bağlamda psikanalistler için rüyalar, zihnin anlaşılacak gibi görünen yüzünün aşılması gereken bir kalesidir denilebilir (Blass, 2002: 1). Sigmund Freud'un 1900'lerde psikanalizin temellerini atması ile birlikte, rüyaların ardındaki potansiyel anlamlar, önemli bir çalışma konusu olarak literatüre geçmiştir.

Rüya yorumuna dair mevcut teorilerin literatürde ilerlemesi ve kabul edilmesinin yavaşlığı, bilim insanlarının rüyaları incelerken karşılaştıkları metodolojik problemlerin fazlalığından kaynaklanmaktadır. Rüyalar yalnızca rüyayı gören kişi tarafından ve geriye dönük olarak incelenebilir. Bu nedenle rüyaların yorumu onu anlatan özne ile sınırlı kalmalıdır. Ön yargılar ve hafızanın kimi zaman yanılması, rüyaları bir anlamda güvenilmez kılmaktadır. Bu durum hem Freud hem de ondan sonraki psikanalistlerin tek bir yöntemden ziyade birbirinden farklı yaklaşımlar geliştirmelerini gerekli kılmıştır (Givrad, 2016: 201).

Rüyaların yorumlanmasına ilişkin psikoterapistler arasında çözümlenmesi gereken önemli bir nokta da rüyaları oluşturan etmenlerin neler olduğu ve rüyaların bireyin zihnine ne yaptığının ardında yatan fikirlerdir. Pek çok psikanalist ve araştırmacı bu konuda derinlemesine analizlerde bulunmuş ve geniş çapta kabul gören bir hipotez ortaya atmışlardır. Örneğin George P. Kramer, rüya görmenin hem fizyolojik hem de limbik sistem aktivitesini içeren duygusal uyarılda bir artışa neden olduğunun altını çizer (Kramer'den aktaran Skidmore, 2018: 8).

Psikoterapik Rüya Yorumlama Teknikleri

Sigmund Freud

Bilimsel çevrelerde, rüyaları oluşturan zihinsel süreçlerin doğrudan ruhsal bir öncüle bağlı olmaksızın, uyku esnasında meydana gelen fizyolojik süreçler tarafından serebral korteksteki çeşitli öğelerin düzensiz uyarılması sonucu ortaya çıktığına inanılmaktadır. Hatta rüya görmek, zihinsel süreçlerin kortikal beyinde temsil edildiği varsayımıyla da açıklanarak, ruhsal kökene inilerek araştırılmasını arka plana itmiştir. Bu nedenle rüyaların okunması uzun yıllar batıl inanç olarak görülmüş ve doğası gereği üzerine düşülmemiş, hatta kınanmıştır. Ancak Sigmund Freud bu tutuma karşı çıkmış ve tüm zihinsel süreçler gibi rüya süreçlerinin de kendi ruhsal geçmişleri olduğunu, kendine özgü niteliklerine rağmen zihinsel yaşam akışında meşru ve anlaşılır bir yere sahip olduklarını ve aynı zamanda psikolojik olarak izlenebilir zihinsel süreçler olduklarını ileri sürmüştür (Freud'dan aktaran Jones, 1910: 284).

Psikanalizin kurucusu olarak kabul edilen Sigmund Freud'un teori ve terimleri Batı kültürü tarafından özümsemiş ve günlük yaşamın içerisindeki yerini kısa sürede almıştır. Öyle ki Freud'un radikal teorileri Batı'nın rüyalara olan ilgisinin gelişmesinde bir aracı görevi görmüştür. Kariyerinin son yıllarında bilhassa nöroloji, uyku bilim ve bilişsel bilim gibi çeşitli alanlarda meslektaşları tarafından eleştirilmiştir. Ancak tüm bu eleştirilere rağmen Freud'un en çok okunan eserlerinden olan *The Interpretation of Dreams (Rüyaların Yorumu, 1899)* ve *Beyond the Pleasure Principle (Haz İlkesinin Ötesinde, 1920)* ile Freud, rüya araştırmalarına tartışmasız en büyük katkıyı sağlayanlardan biridir. Freud'un bu eserinin katkısını ise Carl Gustav Jung şu şekilde ifade eder:

“Rüya, çoğunlukla inanıldığı gibi rastgele ya da anlamsız çağrışımlar veya pek çok yazarın düşündüğü gibi uyku sırasında meydana gelen somatik duygulanımların bir sonucu

olmaktan uzaktır. Rüya, psişik etkinliğin özerk ve anlamlı bir ürünüdür ve diğer bütün psişik işlevler gibi sistemli bir şekilde incelenebilir. Freud'a göre rüya da amaçları, geçmişe dayanan çağrışımları olan bir oluşum, bir üründür” (Jung, 2021: 11).

İnsan zihninin en büyük kısmının “bilinç dışı” tarafından işgal edildiğini teorileştiren Freud, bilinç dışı teorisinde eylemler ya da rüyalar yoluyla dışa vurulan nevroitik davranışların gizli bir neden olduğunu ve anlamlı bir biçimde açıklanabileceğini savunmuştur. Rüyalarda egonun savunmasının azalmasından dolayı, bastırılmış olanın bir kısmı çarpık bir biçimde de olsa farkındalığa ulaşmaktadır. Freud'a göre (1994: 13) rüyaları analiz etmek olumlu sonuçlar doğurabilmekte ve git gide psikanalitik tedavinin öncelikli tercihi olmaktadır.

“Hastalarım, kendilerine konu ile ilgili olarak akıllarına gelen tüm fikir ve düşünceleri bana bildirmelerinin ardından rüyalarını anlattılar. Buradan yola çıkarak bir rüyanın, referans noktası olarak patolojik fikirden hafızaya doğru (yani geriye doğru) takip edilmesi gereken psişik bağlantı, bana izlemem gereken yolun ne olması gerektiği hususunda yol gösterici oldu”

Rüyanın yorumu onu gören kişinin kişisel deneyimi bağlamında –sübjektif- yapılmalıdır. Freud bunu şu şekilde ifade eder: “Kişinin kendi psişik yaşamındaki pek çok mahrem şeyi ifşa etme konusunda kolaylıkla anlaşılabilir bir çekincesi vardır ve kişi, yabancıların yanlış yorumlanmasına karşı kendini güvende hissetmez (1994: 17).

Yine Freud'a göre (Freud'dan aktaran Lear, 2005: 88) rüyalar, bilinç dışına giden muhteşem bir yoldur. Rüyanın içeriği Freud'a göre (1994: 78) ikiye ayrılmaktadır: açık içerik (rüya görenin uyurken yaşadığı ve uyandığında anlatılan açık olaylar) ve gizli içerik (rüyanın bilinç dışı, gizli yönü). Açık içerik, rüyanın altında yatan ve bilinç dışı meseleleri maskeleyen kısımdır. Bunun aksine gizli içerikte ise Oedipus kompleksi gibi bastırılmış fanteziler ve arzular yatar. Gizli içerik, rüyaların yorumlanmasında temel alınan kısımdır çünkü kişinin kendini tanımasına olanak tanımaktadır. Bu minvalde bir rüya, görüldüğü gibi zihinsel fenomenlerin karışık ve gelişigüzel bir toplamı değil, çok açık bir anlamı olan son derece önemli ruhsal süreçlerin çarpıtılmış ve gizlenmiş bir tasviridir. Tıpkı bir hiyeroglif yazının yorumlanmasının ardından anlam kazanması gibi ilk iş rüyanın açık içeriğini gizli içeriğe çevirmektir (Jones, 1910: 286).

Freud rüya çalışmasının başlangıç noktasını “günün kalıntıları” olarak adlandırdığı, bireyin gün içerisinde gerçekleşmeyen arzuları ve erken çocuklukta aktif hâle getirilen tamamlanmamış arzular bütününden başlayarak inceler. Rüyaların anlaşılmasını yanı sıra ve karmaşık yapısını aynı rüya içerisinde mevcut olan birden çok arzunun mevcudiyetine bağlar (Freud'dan aktaran Porter, 2021: 210). Freud, rüyaların yorumlanması aracılığı ile bir birey hakkında pek çok şey öğrenilebileceğini savunur. Hatta en derin arzularımız ona göre uyanırken değil uykudayken kendini göstermektedir. Çünkü uyurken gerçeklik (ego) ve ahlak (süperego) en derin arzulara ket vurmaktadır. Birey rüya görürken, bu iki unsur zayıflamakta ve bireyle arzuları arasındaki duvar kalkmaktadır. Bilhassa bastırılmış cinsel arzuları içeren bu durum sembolik bir biçimde Freud'a göre rüyalarımıza sızmaktadır (Jacobson, 2023).

Carl Gustav Jung

Jung, Freud'la 1906 yılından *Psychology of the Unconscious* yayımladığı yıla kadar birlikte çalışmış ve onun pek çok düşüncesinden etkilenerek kendi kuramını oluşturmuştur. Ancak Jung, teorisinde Freud kadar libido ve erken cinsel davranışa ağırlık vermemiştir. Bu teorideki fikir farklılığı da Freud ve Jung'un çalışmalarında ayrılımlarına yol açmıştır. Öyle ki Freud, Jung'un düşüncelerinin batıl inançlara ve efsanelere olan temayülüne dikkat çekmiş; Jung'da Freud'un kendi psikanaliz sisteminin dışına çıkamayacak kadar katı olduğunu savunmuştur (Jacobson, 2023).

Jung, 1916 yılında ilk kez üçlü zihin modelini öne sürmüştür: Kişisel bilinç (anılar da dâhil mevcut düşünce ve duygular, bireyin farkında olduğu her şey), kişisel bilinç dışı (bireyin bastırıldığı her şey ya da bilinçte aktif olmayan ancak öğrenilenler) ve kolektif bilinç dışı (tüm insanlık tarafından ortak paylaşım alanı, kadim geçmiş, atalardan miras). Jung, kolektif bilinç dışının arketiplerden oluştuğunu iddia etmektedir (Jung, 1975: 43). Kolektif bilinç dışı bir anlamda tüm insanlığın paylaştığı ortak

eğilimler olarak ifade edilebilir. Örneğin, kahraman gibi her kültürde ele alınan arketipler birçok farklı medeniyette aynı özelliklere sahiptir. Ancak Jung, bireylerin arketiplere doğrudan değil de psişik eğilimler aracılığı ile de erişebileceğinin altını çizer (1975: 48).

Rüyalar Jung'a göre (2021: 35) uyku sırasında meydana gelen olağan dışı bir psişik aktivitenin kalıntılarıdır. Rüyalarda kişi, arketipsel imgeleri doğrudan deneyimleyebilir (Jung'dan aktaran Khodarahimi, 2009: 44-45). Bu nedenle rüyaları deneyimlemek ve analiz etmek Jung'un teorilerinin çoğunun merkezinde yer almaktadır. Çünkü rüyalar, bilinçli zihin tarafından değiştirilemediğinden bireyin arketipsel imgelerle temasının ana kaynağıdır (Jung, 1971: 67). O hâlde Jung için rüyaların temel işlevlerinden birinin onun arketiplere ulaşmayı sağlayan birer köprü olarak görmesi olduğunu söylemek mümkündür.

Arketiplerin yanı sıra Jung'un rüya üzerine katkıları bununla sınırlı kalmamıştır. Sembolizm, doğrudan görüntü çağrışımı, iki zihin yüzleşmesini ve hem nesne hem özne düzeyinde analizini de kapsar. Jung'un rüya üzerine yaptığı en önemli katkı ise "telafi edici teori"dir. Hatta Jung'un rüya tabirlerini bu teori üzerine kurduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kuram, Freud'un arzu tatmini kavramına karşın Jung'un rüyaların işlevini açıklamaya yönelik geliştirdiği bir yöntemdir. Teorinin iki veçhesi vardır. İlki, "Rüya bilindişindeki gerçek durumun sembolik biçimde kendiliğinden bir portresidir"; diğeri ise "Rüya durumu düzeltir. Eksik olan materyale katkıda bulunur ve böylece hastanın tutumunu geliştirir. Bu yüzden terapilerimizde rüya analizine ihtiyacımız vardır. Aniden aşırıya giden ve kaçınılmaz olarak telafi gerektiren her süreç...Telafi edici teori psişik davranışın temel yasasıdır...Bir rüyayı yorumlamaya başladığımızda şu soruyu sormak her zaman yardımcı olur: Bu hangi bilinçli tutumu telafi ediyor?" (Samuel, 2003: 188).

Mary Ann Mattoon, Jung'cu yöntemde çağrışım ve detaylandırmanın rüyadaki görüntülerin doğasını ve karakterini, anlamları daha net hâle gelene kadar âdeta sunuldukları şekliyle bir dolgu görevi olarak kullanıldığını savunur. Serbest çağrışım Mattoon'a göre (1978: 56) rüya imgesinden uzaklaşan "zigzag" çizgilerle görüntüye her yönden bakmayı mümkün kılar ve içeriği o görüntünün anlamını çağrıştıran metaforik bir daireyi tanımlamaktadır. Jung'un rüya analizindeki aşamaları şu şekilde sıralanabilir:

"İlk adım, rüya metnini genel olarak açıklama (kim orada, neredeyiz, saat kaç), olay örgüsünün gelişimi (ne olmaya başlıyor) ve bir şeyin gerçekleştiği peripetia veya doruk noktası...Bir sonraki aşamada ise rüyanın bağlamı oluşturulur. Bu, çağrışımları, açıklamaları ve kişisel, kültürel ve arketipsel (yani efsanevi, dini, edebi) düzeyler de dâhil olmak üzere rüya görüntülerinin güçlendirilmesi aşamasıdır. Bu esnada temalar aydınlatılmaya çalışılır ve rüya görenin mevcut ve uzun vadeli bilinçli durumu göz önünde bulundurulur. Ardından görüntüleri, nesnel ya da öznel kimi zaman da her ikisini bir tutarak karakterize edilmesidir. Son aşama ise rüyanın neye işaret ettiğinin çözümlenmesi ve yapıcı bir karakterizasyon gerektirip gerektirmediğinin dikkate alınmasıdır" (Stevens, 2021: 237).

Vanilla Sky Filminin Carl Gustav Jung'un Rüya Teorisi Bağlamında Yorumlanması

İnsan gerçekliğinin Carl Gustav Jung'un da araştırdığı rüya dinamiklerinin bir ürünü olduğu varsayımı aslen çok eski zamanlara kadar dayanmaktadır (Schafer, 2019: 160). Bu bağlamda yine denilebilir ki insan zihni, en karmaşık yapılardan biri olarak kabul edilebilmektedir.

2001 yılında Cameron Crowe tarafından çekilen *Vanilla Sky*, 1997 yılında Alejandro Amenabar'ın *Abre Los Ojos* filminin Amerikan-İspanyol uyarlamasıdır. Psikolojik gerilim türünde olan film, merkezine rüya ve realitenin iç içe geçmesini almaktadır. Film, ailesinden miras kalan variyeti yürüten David Aames (Tom Cruise)'in nezarethanede yaşadıklarını anlatması ile başlar. Aames, ailesinden miras kalan variyeti sürdürürken bu esnada çıkarları doğrultusunda Julie Gianni (Cameron Diaz) ile aralıklı olarak görüşmektedir. Ta ki Aames'in evinde düzenlediği partiye en yakın arkadaşı Brian Shelby (Jason Lee)'nin, Sofia Serrano'yu (Penelope Cruz) getirmesine kadar. Sofia, aslen Brian'ın birlikte olmak istediği kişidir ancak onun tercihi Aames'den yana olur. Olayların asıl şekillendiği

kırılma noktası ise Aames'in, Sofia ile geçirdiği gecenin ertesi günü Julie'nin Aames'i arabasına alarak kıskançlığından mütevellit ikisini de intihara sürüklemesidir. Bu noktadan sonra filmde rüya ve gerçek olan iç içe geçer. Filmin olay örgüsü ilerledikçe David'in güvenilmez bir anlatıcı olduğu anlaşılmaktadır, zira araba kazasının ardından yüzü ve kolu parçalanmıştır ve Julie ölmüştür. Mamafih, David bunu psikolog Dr. McCabe (Kurt Russell)'e anlatırken çelişkileri de apaçık ortadadır. Nezarethanede onu kurtarabilecek olan tek kişinin Dr. McCabe olduğu düşünülse de çözüm kısmında olayların tamamen farklı olduğu anlaşılır.

Gerçeklik, gözlemlenebilir ve anlaşılabilir olmasının yanı sıra olan, gerçekleşen her şeyi kapsamaktadır. Diğer bir anlamda gerçeklik, gözlemlenebilir olsun ya da olmasın, her şeyin yapıların (gerçek ve kavramsal), olayların (geçmiş ve şimdiki) ve fenomenlerin bütünlüğüdür. Gerçeklik çoğu zaman hayal gücüne, yanılısamaya ya da soyut kavramlara karşı kendini konumlandırır (Williams, 2009: 70). Jung, "Gerçekten ölüm söz konusu olduğunda rüya başka bir dil konuşur" der (Jung'dan aktaran Adler & Hull, 1983: 160). Jung, rüyaların yorumundan ise şu şekilde bahsetmektedir:

"Her yorum bir hipotezdir, bilinmeyen bir metni okuma girişimidir. Tek başına ele alınan karanlık bir rüyanın kesin olarak yorumlanması neredeyse imkânsızdır. Göreceli bir kesinlik derecesine ancak bir dizi rüyanın yorumlanmasında ulaşılır; burada daha sonraki rüyalar, daha önce yaşananları ele alırken yapılan hataları düzeltme niteliğindedir" (Jung, 1978: 71).

Film, kuş bakışı New York'un çeşitli manzaraları eşliğinde başlar. Ardından henüz David'le tanışmamış olan Sofia'nın telesekreterde önce İspanyolca ardından da İngilizce "Gözlerini aç!" (01:01) dediğini duyarız. David yatağından kalkar ve aynada kendine bakarak gözüne ilişen saçındaki tek beyaz saç telini koparır. Lüks dairesi ve arabası ile Aames, müreffeh bir kapitalist olarak mecazi ve hayali olarak Amerikan rüyasını yaşamaktadır. Kişiliği ve imajında açıkça "güçlü bireycilik" öne çıkmaktadır (Wilson, 2006: 262). Arabasıyla Times Meydanı'na çıktığında sokaklarda hiç kimsenin olmaması dikkatini çeker ve arabadan inerek Meydan'ın ortasında tek başına koşmaya başlar. Sonunda ise durarak çığlık atar ve uyanır. Telesekreterde bu sefer Julia'nın sesini duyarız "Gözlerini aç!" (04:24). Bu David'in gördüğü ilk tanımlanabilir rüya olarak kabul edilebilir. David rüyasını Dr. McCabe'e anlatmaktadır. Boş sokakları ise yalnızlık olarak yorumlar McCabe. Jung, insanoğlunun yaptığı her şeyde olduğu gibi rüya görmenin de ardında bir anlamın olduğunu söyler. Aynı zamanda rüyanın öznenin aslen psişik durumu ile uyum içerisinde olduğunun da altını çizer (Jung, 2015: 11-12). Jung, en güçlü "canlanma" etkisinin ise kompleksler olduğuna işaret eder. Bu sebepledir ki her analizinde bu kompleksle karşı karşıya kaldığını ve bu komplekslerin psikolojik durumun temel öğeleri olarak ortaya çıktığını savunur. David'in kompleksi ise kusursuzluktur. Ve her ne kadar her şeye sahipmiş gibi görünse de özünde yalnızdır. Bu kapalı içeriğin dışavurumu olarak kabul edilebilir.

Bu esnada David'in 33 yaşına basmak üzere olduğunu ve ailesinden miras kalan dünya çapında bir yayınevini başında olduğunu öğreniriz. McCabe, David'i cinayetten yargılanması sebebi ile nezarethanede dinlemektedir. Jung, rüya analizi teorisinde rüyadaki her unsuru rüya görenin bilinç dışının bir parçası olarak görmektedir. Bu bağlamda film içerisinde bu sahneye referans olarak David'in Times Meydanı'nda koşarken, ekranlardan birinde *Alacakaranlık Kuşağı*'nin bir bölümü olan *The Shadow Play* oynaması gösterilebilir. *Shadow Play*'deki hapisane sahnesi ise bilinçaltının bir göstergesi olarak açıklanabilir. Çünkü bu bölümde Dennis Weaver, cinayetten suçlu bulunan ve elektrikli sandalyeye mahkûm edilen bir adamı canlandırmaktadır. Weaver bir rüyada sıkışıp kaldığını iddia etmektedir ancak kimse ona inanmaz, tıpkı David'e kimsenin inanmadığı gibi (Friend, 2011: 166).

"Bir rüyanın gerçek olabileceğini biliyoruz, ancak gerçekliğin bir rüya olabileceğini kim düşünebilirdi? Elbette varız ama nasıl, ne şekilde? Bir düşünün ve sonra kendinize sorun, burada bu ülkede bu dünyada mı yaşıyorsunuz yoksa onun yerine...Alacakaranlık Kuşağı'nda mı yaşıyorsunuz" (Rod Serling'den aktaran Friend 2011: 166).

Sonraki sahnede David Julia ile vedalaşır ve Times Meydan'ından geçerek arkadaşı Brian'ı tenis kortuna götürmek üzere arabasına alır. Sekreteri onu arayarak kurulun beklediğini söyler. Raketbol sonrası David yayınevine gider ve Yedi Cüceler olarak adlandırdığı yedi kurul üyesi ile toplantıya girer.

Kurul üyelerinin altısı erkek biri kadındır. Sonra tekrar David ve McCabe'in nezarethanedeki konuşmalarına döneriz.

McCabe: Rüyalarından korkuyorsun değil mi?

David: Öyle ya da böyle kâbus işte.

McCabe: Başına gelenleri böyle mi açıklıyorsun? (11:04)

David cinayetle suçlanmaktadır ve dört hafta sonra bir hâkim tarafından McCabe'nin raporuna göre David'in kaderi belli olacaktır. Tüm bu iletişim esnasında David'in yüzünden çıkarmak istemediği bir maske görürüz. David, cinayeti inkâr eder. Güvenlik şefi geldiği esnada "Sakin ol, ucube Surat! Hikâyende çok açık var!" (11:54) diyerek aslen David'in hikâyesinin geleceğine dair bir ipucu verir. McCabe, David'in babasından bahsetmesini ister bu esnada David'in babasının onun yükseklikten korktuğunu hiçbir zaman kabullenemediğini öğreniriz. David, McCabe'e kurulun yedi üyesinin şirketi ele geçirebilmek için onu nezarete attırdıklarını düşündüğünü söyler. Ardından David'in doğum gününde Sofia ile tanışmasına şahit oluruz. Brian'la birlikte gelen Sofia'da David'den ilk görüşte etkilenir. O esnada Brian ve David konuşmaktadırlar.

David: Edebiyat ilahı Brian Shelby.

Brian: Nice yıllara! Ve sıradan zırvalar. Nasılsın?

David: Rüyada yaşıyorum (16:19)

Bu cümle izleyici için bir uyarı niteliği taşıdığı kadar David için de bilinçli rüyasının (Lucid Dream) ilk bilinç kısmı olarak yorumlanabilir. Lucid rüya, aslen Hollandalı bir yazar ve psikiyatrist olan Frederik Willem van Eeden tarafından kullanılmıştır ancak pratikte ilk kez Amerikalı psikofizyoloj Stephen LaBerge onu açıklayabilmiştir (kişinin rüya gördüğünü fark ettiği ve rüyanın konusunu kendi isteğine göre değiştirebildiği psikofizyolojik bir uyku hâlidir. Bu deneyim sırasında bilinç makul ölçüde korunur ve denk son derece gerçekçi duyular yaşadığını bildirir. Bu nispeten nadir fenomenle ilişkili diğer deneyimler, sahte uyanışlar ve sözde "beden dışı deneyimlerdir" (Sa ve Fernandes, 2016: 146). Lucid rüyalar sırasında, rüya görenin bilinci oldukça aktiftir. Bilinçli rüya gören kişi canlı bir biçimde rüya görmeye devam ederken, net bir şekilde akıl yürütebilir, özgürce hatırlayabilir ve yansıma üzerine istemli olarak hareket edebilir. Bilinçli rüya görme, öğrenilebilir bir beceriden ziyade gizemli bir "yetenek" olarak ele alınır (Berge, 1980: 1039).

Hem mecazi anlamda hem de gerçeklikte gerçekleşen rüya vurgusunu Jung şöyle ifade eder: "Rüyalar, böyle mantıklı ve soyut şekillerde değil, bir kinaye ya da benzetme şeklinde açığa çıkarlar" (Jung, 2021: 46-47). Burada en başından beri tüm hikâyenin bir rüya olup olmadığı sorusu kendini göstermektedir. Bilhassa dikkatli bakıldığında David ilk arabaya bindiği andan itibaren arabanın ruhsatında 02/30/01 (30 Şubat 2001) yazmaktadır. Bu ayrıntı aslen filmin tümünün David'in rüyası olduğu ihtimalini doğrular niteliktedir.

Sofia, David'e doğum günü için aldığı hediye kutusunu verir. Jung, rüyalarda mitolojik motiflerin yer alması üzerine şu şekilde bahsetmiştir: "Bana öyle geliyor ki rüyalardaki tipik motifler, mitolojideki motiflerle benzerlik göstermeleri sebebi ile oldukça önemliler. Bu mitolojik motiflerin pek çoğu da rüyalarda mevcut; çoğunlukla da tam olarak aynı anlamlara gelecek şekilde" (Jung, 2021: 46). Burada Sofia, Afrodit'i temsil etmektedir. Afrodit'in cömertliği, bolluğu ve sevgisi Sofia'da vücut bulmuştur. Aynı zamanda bilgelik tanrıçası Sophia'nın da (diğer bir adıyla Yunan Sofia'sı) adaşdır. Gnostikler ve Romalı Hristiyanlar tarafından bilgelik ruhu ve her şeyin annesi olarak görülmektedir. Yunanca'da ise bu isim kelime karşılığı olarak Kutsal Kadın Bilgeligi'dir. Bu minvalden bakıldığında Sofia, David'in bilinç dışının bir aracısıdır (Rountree, 2003: 28). Julia, David'in Sofia'ya olan ilgisini fark eder ve onları kıskançlık içerisinde izlemeye başlar. Bu bağlamda Julia, Afrodit'i kıskanan Yunan mitolojisindeki en ünlü tanrıçalardan biri olan Eris'i temsil etmektedir. Eris (Nifak), anlaşmazlık, kargaşa ve kıskançlık tanrıçası olarak bilinmektedir. Öyle ki Olimpos Dağı'ndaki tanrılar arasında bir husumet yaratması da buna örnek olarak gösterilebilir (Gülhan, 2020: 180). Julia, gücünü aşağılanan bir kadının öfkesinden

alır (Indick, 2004: 25). O hâlde Julia ve Sofia David'in animusunu dengeleyen iki etmen olarak kabul edilebilir. Julia, onun karmaşık, tutkulu ve cazibeli tarafıyken, Sofia David'in aradığı ideal kadındır; masumiyetin ve huzurun temsilidir. Bir anlamda Julia, David'in içsel çatışmasını tetiklerken, Sofia sakinleştirici bir etkiye sahiptir. Yine bu perspektiften bakıldığında David Aames'de bir anlamda Hz. İsa'nın kendisidir. O da Hz. İsa gibi 33 yaşında ölecektir, babası "*Defending the Kingdom*" (*Krallığı Savunmak*) isimli kitabı yazmıştır ve sahip olduğu yayının ismi *Rise* (*Yükseliş*)'tir.

David, Julie'dan kurtulmak için Sofia'nın yardımını ister. O esnada David'in odasına çıktıklarında, duvardaki tablolar Sofia'nın dikkatini çeker. Monet'nin 1873 yapımı *The Seine at Argenteuil* tablosundaki vanilya renkli gökyüzü filme adını veren eserdir. Eser, empresyonist akımın bir örneğidir. Akımın temel fikri, "doğadaki görünümün sürekli değişim hâlinde olması ve herhangi bir zamanın, herhangi bir "an"ına denk gelen görünümün bir daha aynı şekilde olamayacağı görüşünden hareket eder" (Doğan, 2016: 1626). Akımın temel fikri aslen David'in hayatının kırılma anı ile ortak bir fikre dayanmaktadır. David için de "an", Julie'nin arabasına bindiğinde hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağı bir hâle gelir. Ardından birlikte Sofia'nın evine giderler ve sabaha kadar birlikte vakit geçirirler. Sabahın ilk ışıklarında David'in kırılma anı olan Julie'nin arabasına binışı ve Julie'nin ikisini de arabayla intihara sürüklediği kaza meydana gelir. Julie, kazadan sonra ölmüştür. David'in ilk rüyasında Julie ile çarptıkları çit bir hızlı bir biçimde David koşarken gösterilmektedir (03:55). Bu da tüm hikâyenin bir rüya olduğu ihtimalini yükseltmektedir çünkü çit David'in bilinçaltının bir ürünü olarak henüz olay gerçekleşmemişken gösterilmektedir. David, kazada kolundan ve yüzünden ağır hasar almıştır. Bu noktada her şey onun için tersine döner, önem verdiği dış görünüşü tamamen yok olmuştur. Kazadan hemen sonra David yeniden rüya görmektedir.

David: Korkunç bir rüya gördüm.

Sofia: Rüyanda beni bir daha göremediğini gördün (44:32)

David, Sofia'ya adeta günah çıkartarak ondan ayrıldıktan sonra Julie ile buluştuğunu ve Julie'nin ikisini de intihara sürüklediğinden bahseder. Kolunun ve yüzünün parçalandığını burada öğreniriz. Ancak David için kötü olan şey kendinin de ifade ettiği şekilde tekrar gerçekliğe dönememesidir.

David: En kötüsü ise bir daha uyanamamam (45:26)

David: Rüyalarım acımasız bir şaka gibi. Benimle alay ediyorlar. Rüyalarım da bile gerçeği anlamak üzere olan aptalın tekiyim. Keşke uyumamayı başarabilsem. Ama yapamam. Kendime rüyanda şunu gör diyorum. Rüyamda uçtuğumu görmeye çalışıyorum. Özgür kılan bir şeyleri ama işe yaramıyor (46:53).

Jung'un rüya yorumlama teorisindeki açık içerik burada David'in itirafı olsa da aslen kapalı içerikte Julie ile gitmesinin vicdan azabını yaşamaktadır. Jung bunu şu şekilde ifade etmektedir:

"...bilinç dışının en son yöneliminin, bilinçli amaçlarımızla paralel gitmediğini belirtmemiz gerekir. Genellikle bilinç dışı içerik, bilinçli malzemeyle gözle görülür derecede ters düşer; özellikle de bilinçli durum, bireyin önemli ihtiyaçlarını tehdit edecek bir yöne meylettiğinde. İnsanın bilinçli durumu ne kadar tek taraflı olur ve idealden ne kadar saparsa, büyük ölçüde ters ama amaçsal içeriği olan canlı rüyaların, psişenin kendini düzenlemesi olarak ortaya çıkma ihtimali de o kadar büyük olur" (Jung, 2021: 52).

Burada bilinç dışı içerik David'in Sophia'yı kazadan sonra da kaybetmemesi ve kendini affettirmesi üzerinedir. Ancak bilinçli malzeme bunun böyle olmayacağını ve David'in yaptığının bir hata olduğunun farkındadır. O arabaya binerek Sophia'yı ve güvendiği mükemmel görünümünü kaybetmiştir. Bu durumda bilinç dışı içerik, bilinçli malzemeyle ters düşmüş ve David'in Sophia ile birlikte olma idealinden sapmıştır. Ancak rüya bunu telafi etse de son kertede David uyanır. McCabe ona başka rüyalar görüp görmediğini sorduğunda ise kızıl saçlı bir kadının koridorda David'e gel işareti yaptığını görürüz. Henüz sıradan bir rüya gibi görünse de bu kadın onun hayatının dönüm noktasını yaşatacak kişiyi ve onun gerçeklik algısını değiştiren bir figür olarak karşımıza çıkacaktır.

Nezarete sorgusuna devam eden McCabe ile David arasındaki kara tahtada büyük harflerle “MAERD, 6ROZ5N 9UY” yazmaktadır. Sayılar alfabetiktir ve yerine koyulduğunda Dream, Frozen Guy yazmaktadır. Bu sahnenin de tümüyle David’in rüyası olduğunun örtük anlamda altı çizilmiştir. Jung, bireyde hatırı sayılır ağrıların rüyanın gidişatına etki eden patolojik fiziksel durumlarda tepkisel rüyaların görüldüğünden bahseder (Jung, 2021: 61). David’in gördüğü rüyalar tepkiseldir. Kaza sonrası vücudundaki ciddi ağrıları dindirebilmek adına kutularca ilaç almaktadır. Bedenin ve psîşenin iç işleyişinin bozulması David’in rüyalarına da yansımıştır. David, rüyalarında eski hâline dönmüştür. Bu rüyalarda Jungcu çerçevede bilinç dışının fiili durumunun sembolik bir formda kendini-resmetmesi olarak adlandırılabilir (Jung, 2021: 63).

Thomas Tipp, David’in aileden kalma yadigâr yardımcısı olarak ona yardımcı olmak ister ve yönetim kuruluna hissesini kaptırmaması için David’e birlikte savaşmayı teklif eder. Bu esnada David’in yüzündeki yaraları korumak adına doktorlar tarafından bir maske yapılmıştır. David artık toplum içinde bu maskeyi takarak insanların arasına karışır ve filmin bundan sonrasının büyük kısmında David’i bu maskenin ardında görürüz. Maske, Jung’un persona arketipidir. Maskelendiği karakter, David’in çatışmalarının kökenine inmeye çalışan kişiliğidir. Maskesini kaldırıldığındaki karakter ise David’in gölgesidir; kendini beğenmişlik, kibir, benmerkezcilik vb. (Indick, 2004).

Sophia’nın tekrar gönlünü kazanmak için uğraşan David akşam onu bir partiye davet eder. Partiyeye Brian’ı da çağıran Sophia artık David’le olmak istemez. Ve bu noktadan sonra kırılma gerçekleşir (01:10:45). Partide sarhoş olan David sokakta yatar. Ertesi gün Sophia David’i sızdığı kaldırımdan uyandırarak kaldırır ve ilişkilerine kaldıkları yerden devam ederler. Sonraki sahnede David’i nezarethanede McCabe ile sorgusuna devam ederken görürüz. McCabe David’e sorgu esnasında dün gece uyuyup uyumadığını sorar.

McCabe: Ellie, tüm gece bu ismi sayıklamışsın. Bir zamanlar aşık olduğun bir kız mıydı?

David: Yalnızca bir kere aşık oldum.

McCabe: Dün gece uyudun David. Danışmanın bağırdığını söyledi. Kâbus görmüşsün.

David: Her şey bir kâbus (01:14:05)

McCabe: Kaza geçirdiğin ve yüzünün şeklinin değiştiği doğru. Ama artık öyle değil. Hatırlıyor musun? Yüzünü düzelttiler. Maskeyi çıkar David. Bunun altında yüzünün mükemmel olduğunu göreceksin (01:15:02).

Ancak David’in yüzü düzelmemiştir ve aslen ertesi gün intihar ederek yaşamına son verir. Bundan önce de Life Extension Corporation isimli programa üye olarak kendini dondurur. Lucid Dream (Bilinçli Rüya) içerisinde Monet’in *The Seine at Argenteuil* tablosunun gökyüzü altında rüyalarına kendisi yön vermektedir. Lucid rüya karakterlerinin söyledikleri bu bağlamda dikkate değerdir. Çünkü onlar bilinç dışımızın elçileri, bireyleşmemizin araçlarıdır. Çünkü bilinç dışı ve onun güdülere çoğunlukla bilinçli düşünceden daha doğru ve berraktır der Jung (Jung’dan aktaran Sa & Fernandes, 2016: 151).

Bir daha Sophia’yı hiç görmemiştir. Yüzü için doktorlar bir çare bulamazken lucid dream içerisinde yüzünü eski hâline getirmiş ve maskeyi çıkarmıştır. Rüyasındaki doktorlar da tıpkı şirket hissedarları gibi 6 erkek 1 kadındır. Jung, David Aames gibi şöhreti ve variyeti geçmiştenden gelen ve olduğundan daha değerli görünmeye çalışan bireylerin rüyalarından şu şekilde bahseder:

“Bu insanlar toplu bir idealin etkisi, bazı sosyal avantajların cazibesi ya da toplumun sağladığı destekle doğal seviyelerinin üstüne tırmanmıştır. Dışarıdan kazandıkları saygı seviyesine içerden ulaşamamışlardır; bu sebeple de tüm bu durumlarda bilinç dışı negatif olarak dengeleyici ya da indirgeyici bir işleve sahiptir. Bu rüyalar daha çok ayrıştırmaya, çözüldürmeye, hatta kırmaya ve yıkmaya çalışırlar. Ancak tutumunu etkileyeceği için bu etki genellikle faydalıdır” (Jung, 2021: 57).

David bilinçli rüyasında önce Sophia ile olan ilişkisini, sonra yüzünü, ardından da kazada paramparça olan Mustang’ini onarmıştır. Bu nedenle bilinç dışı öncelikle bilinçteki denge unsurunu

derinden sarsan ve onu bozan anıları telafi etmektedir. Mamafih Julie'e olan vicdan azabı Sophie ile Julie'yi sürekli karıştırmasına neden olur. Polisi aradığında sabıka kaydı için tutulan askılıkta "NYPD W85N 494 T85 4R51M 2530M5 1 N978TM1R5?" yazmaktadır. Bu levha aslen "When did the dream become a nightmare?" olan şifrede David'in bilinçli rüyasının kâbusa dönüşümüne bir işaretir.

150 yıl sonra dondurulmuş olan David'in bilinçli rüyalarında bir şeyler yanlış gider ve bilinçaltından gelen unsurları birleştirmeye başlar. Bunun üzerine teknik destek ister. Şirket onun intiharını hafızasından silmiştir ve bu rüyadan çıkabilmesi için ona iki teklif sunar ya düzeltilmiş bir bilinçli rüyaya yeniden dâhil olma ya da bir inanç sıçraması yaparak kendi seçtiği ve yükseklik korkusunu da yenebileceği bir çatı katından atlayarak intihar etmek... Anka kuşu gibi küllerinden yeniden doğmak için mevcut hayatlarına ölümü davet eden 'yeniden doğan' Hristiyanlarda metaforik ölüm ve yeniden doğuş kutsal metinlerinde sıklıkla geçmektedir. David Aames'de kriyojenik bir uyku odasındadır ancak algılanan gerçekliğinde kırılmalar meydana gelene kadar bunu bilmez. Sonunda gerçek dünyadaki kriyojenik uykusu nedeniyle içinde bulunduğu simülasyon rüya dünyasından bahsedilir. Dondurucu uykusundan uyanabilmesinin tek yolu rüya dünyasında bir binadan atlayarak intihar etmesidir. Gerçek dünyaya dönmek için inanç sıçraması yapmadan önce şöyle söyler: "Gerçek bir hayat yaşamak istiyorum. Artık hayal kurmak istemiyorum." (Garcia, 2020: 168). O andan itibaren sadece fiziksel değil aynı zamanda sembolik bir uyanışa da ilerlemiştir. Yine bu bağlamda bilinç dışının bilinçle olan iş birliğini görürüz. Bilinç dışı bunu akıllıca ve hedefe yönelik yapmaktadır. Her ne kadar bilince aykırı davranışa dahi bilinç dışı her daim zekice telafi edicidir (Sa & Fernandes, 2016: 150). Platon'un tartışmasında ölüm, sonlu bir hiçlik değil, başka bir dünyaya bir açılıştır. Belirli bir bilgiye ulaşmanın tek yolu ölmekse, o zaman filozofun, bu tür bilginin veya bilgeliğin bulunacağı diğer aleme geçmek için ölüme atlaması gerekir (Garcia, 2020: 167). Filmin sonunda son korkusunu da yenen David çatı katından atlar, hayatı gözlerinin önünden geçer ve yere çarpmadan hemen önce uyanır. Ancak ölerken, bilinçli egosunu yok ederek ruhuyla bütünleşebileceğini düşünür (Rountree, 2003: 32).

Sonuç

Bilhassa son 120 yıldır rüyaların bireyler üzerinde hayranlık uyandırması, onları gizemli bir olgu olmaktan çıkarıp hem fizyolojik hem de psikolojik olarak araştırılması ve anlamlandırılması gereken bir alan konumuna getirmiştir. Bu minvalde, rüyaların işlevini, etiyojisini ve klinik yararlılığını açıklayabilmek üzere ortaya çıkmış çok sayıda teorik yaklaşıma rastlanılmaktadır. İnsan ruhunun iki farklı kutuptan oluştuğunu iddia eden Jung bu iki zıt kutbun birleşimini de psikolojik bütünlük olarak tanımlamaktadır. Bireyleşme de bu iki kutuptan geçer. Öyle ki zıtlıkların bu birlikteliği, öznenin biricik olmasını sağlayan en önemli etmendir. Yine bireyselleşme bireyin bizzat öz bilinç dışını ve benliğini idrak etmesi ile başlar. Ancak bilinç dışının tüm evrimsel süreçleri günümüzde dahi tam anlamıyla açıklanamamıştır. Terapötik bir ortam dâhilinde deneyimlenen iç görüler, kişilik gelişiminin girift yollarını daha anlaşılır bir hâle büründürebildiği için önemli bir katkı sunmaktadır. Jung da rüyalar üzerine çalışmalarında rüyaların bireylerin iç görülerini onlara âdeta bir pusula olarak kullanabilecekleri ve ruhsal bütünlüğe doğru yörengesini çevirebileceği araçlar olarak kabul etmektedir.

David Aames'in ruhundaki en büyük kaos nesnel yanını reddederek kendini lucid rüyalara emanet etmesidir. Çünkü gerçeklik David'in kendi hayatından vazgeçeceği kadar ona ızdırıp vericidir. Life Extension şirketi ile yaptığı sözleşme ile tıpkı ruhunu şeytana satan Faust gibi kendi reelliğinden vazgeçer ve kendini rüyalarına teslim eder. Yaşadığı kazanın ardından ebedi mutluluğu bilinçli rüyalarda bulacağını zanneder, ta ki rüyalarda işler ters gidip teknik desteğe ihtiyaç duyana kadar. David'in rüyaları aslen onun bilinç dışında yaşadığı en derin korkuların bir yansımasıdır. Yalnızlık, beğenilmeme, toplumdan dışlanma, varyetini kaybetme vb. Lucid rüyalar onu Sofia ile sıkı sıkıya bağlayan, babasından kalan mirası kurtaran anti-rasyonalist yanını ifade eder. Yine bu bağlamda denilebilir ki David için lucid rüyalar onun kişisel olarak büyüdüğü, geliştiği, zihinsel ve fiziksel sağlığını dengelediği bir alandır. Sorunlarını bilinçli rüyasında daha yaratıcı bir biçimde çözebilir ve kontrolü elinde tutabilir bir hâle gelmiştir. Bu ona reel hayatında başaramadığı bir güç sunar.

David'in reel hayatında kabul etmediği şeyin özü "değişimler"dir. Kendi isteği dışında hiçbir şey David için önemli değilken, kaza sonrası lucid rüyalarında bunu telafi edici bir hâle büründürmektedir. Bilinçli rüyalar onu tüm korkularından arındırmakta önemli bir işleve sahipken hayattaki en büyük korkusu olan yükseklik korkusunu da burada yenmeyi seçmiştir. Rüyalarında sonsuz mutluluk ve bütünlüğü yakalama çabası, teknik arıza ile David'e kendine dışarıdan bakabilme imkânı sunmuştur. Gidilen yoldan ziyade, yolda ona eşlik eden kendi benliği değildir; ki bu durum filmin sonunda acı bir tecrübe ile sonlanır. Nihayetinde ruhunun sesini yalnızca rüyalarında duyan David, âdeta bir mağaza vitrini olan hayatından vazgeçer.

David Aames'i bu bağlamda Jungun rüyalar üzerine teorisi bağlamında incelendiğinde bilinç dışı ile ilişkisini onu tamamlamak ve düzeltmek amacı ile kullandığını söylemek yanlış olmayacaktır. David'in iç dünyasındaki çatlaklar, kompleksler ve dış dünyasındaki narsisizm rüyalarında ortaya çıkar. Onun için lucid dream hatalarını düzeltebileceği bir telafi merkezidir. Jungun öznel ve nesnel seviyelerindeki bağıntı; David'in Sofia, üzerinden kurduğu imagolar, her ne kadar öznel gibi görünse dahi felsefi bir yana da sahiptir. İlkel yanı onu kendi farkındalığından minimum düzeyde tutarken, beklentilerine duyduğu bağlılık maksimum seviyededir. Öfkesi ise bilinç dışına yansıttığı parçasından kaynaklanmaktadır, tatminsizlik.

Jungcu bakış açısıyla irdelendiğinde rüyalar David için bir köprü görevi görmektedir. Bunlar olumlu ve libidoyu tatmin edici bir boyutta olmasının yanı sıra olumsuz yansıtımları yakın çevresinin dışına (iş ortaklarına, hastanedeki doktorlara) odaklanmıştır. Kaza sonrası David, libidosunu ve duygularını Sofia'ya karşı frenlemek zorunda kalmıştır. Bu da olumsuz yansıtımların reel hayatta gün yüzüne çıkmasına sebep olmuştur. David ne zaman ki rüyada olduğu ve öldüğü gerçeğiyle yüzleşir, işte o anda imagosundan (Sofia) koparak bölünmüş enerjisini tüm bu olanlara bir son vermek amacı ile kullanır ve gökdelenen atlar. Bir diğer husus ise Jung'un bilinç dışının yapı taşları olarak değerlendirdiği arketiplerin David'in hayatında kişiler aracılığı ile temsil edilmesidir. Yine aynı minvalde Jung'un tipik motifleri mitolojik motiflerle örtüştürme teorisi bu film için de geçerlidir.

Sonuç olarak David Aames, gerçek hayattaki narsist karakteri ile uzlaşmak ve hayatının bir daha eskisi gibi olamayacağını tüm korkuları ile birlikte kabul etmek üzere bu rüyayı seçmiştir. Bilinç dışı aralıksız olarak David'in en samimi psişesinin dengeleyicisidir. Filmin sonunda Aames'in "gerçek bir hayat yaşamak istiyorum" cümlesi ise bunun bir sağlaması olarak görülebilir.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Birinci yazar /First author % 100.
2. Araştırma tek yazarlı olduğu için bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No conflict of interest declared as the research is single-authored).
3. Etik Beyan: Bu araştırmada, insanlar, hayvanlar ya da diğer canlılarla ilgili herhangi bir şekilde veri toplanmamıştır. Araştırma sürecinde tamamen teorik yaklaşımlar, literatür taramaları, ikincil veri analizleri ve kavramsal değerlendirmeler temel alınmıştır. Çalışma, insan katılımcılarla yapılan anket, görüşme, gözlem gibi doğrudan etkileşim gerektiren bir yöntem içermediği gibi, canlılar üzerinde deney ya da müdahale de içermemektedir.

Kaynakça

- Adler, G. & Hull, R. F. C. (1983). *The collected works of C. G. Jung*. New Jersey: Princeton.
- Aymen (2011). *The different types of scrying*. (erişim: 01.04.2024), <https://spiritual.com.au/2011/07/scrying-the-different-types-of-scrying/>
- Berge, S. P. (1980). Lucid dreaming as a learnable skill: A case Study. *Perceptual and motor Skills*, 51, 1039-1042.
- Blass, R. B. (2002). *The meaning of the dream in psychoanalysis*, New York: University of New York.
- Castle, R. V. (1994). *On dreaming mind*. New York: Ballatine.
- Corno, D. D. (1982), Dreams and their interpretation in Ancient Greece, *Bulletin of the Institute of Classical Studies*, 29, 55-62.
- Doğan, S. (2016). İzlenimcilik'ten Kübizm'e, Aristoteles'ten Aufustinus'a "Zaman"ın değişen yönü, *İdil*, 5(26), 1623-1644.
- Eranimos, B. & Funkhouser, A. (2017). The concept of dreams and dreaming: A Hindu perspective, *The International Journal of Indian Psychology*, 4 (4), s. 108-116.
- Freud, S. (1994). *The interpretation of dreams*. USA: Modern Library.
- Garcia, A. (2020). Specters of critical pedagogy: Must we die in order to survive?. (Shirley R. Steinberg ve Barry Down Ed.), *The SAGE Handbook of Critical Pedagogies içinde* (ss. 135-157). New York: SAGE.
- Givrad, S. (2016). Dream theory and science: A Review, *Psychoanalytic Inquiry*, 36(3), 199-213.
- Gülhan, A. (2003). *Bitkilerin ışığı*. İstanbul: Tilki.
- Homeros. (2019). *Odyssieia*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hughes, J. D. (2000). Dream interpretation in Ancient Civilizations, *Association for the Study of Dreams*, 10, 7-18.
- Indick, W. (2004). *Movies and the mind theories of the great psychoanalysts applied to film*. USA: McFarland.
- Jacobson, S. (2023). *Freud vs Jung similarities and differences*. Harley Theraphy. <https://www.harleytherapy.co.uk/counselling/freud-vs-jung-similarities-differences.htm>
- Jones, E. (1910). Freud's theory of dreams, *The American Journal of Psychology*, 21(2), 283-308.
- Jung, C. G. (1954). *The practice of psychotherapy, CW 16*. Princeton: Princeton University.
- Jung, C. G. (1975). *The archetypes and the collective unconscious*. UK: Routledge.
- Jung, C. G. (1978). *Psychological reflections a new anthology of his writings 1905-1961*. Princeton: Princeton University.
- Jung, C. G. (2021). *Rüyalar*.(A. Ecdaroğlu, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

- Khodarahimi, S. (2009). Dreams in Jungian Psychology: The use of dreams as an Instrument for Research, Diagnosis and Treatment of Social Phobia, *Malaysian Journal of Medical Sciences*, 16(4), 42-49.
- Lear, J. (2005). *Freud*. New York: Routledge.
- March, J. (2014). *Dictionary of classical mythology*, USA: Oxbow Books.
- Mattoon, M. (1978). *Understanding dreams*. Dallas: Spring Publications.
- Pendrick, G. J. (2002). *Antiphon the sophist*. UK: Cambridge.
- Pigman, G. W. (2019). *Concepts of dreaming from Homer to 1800*. UK: Anthem.
- Porter, A. (2021). *Sigmund Freud: Rüyalar, hipnoz ve psikanaliz hakkında kapsamlı bir rehber* (E. Okutan, Çev) İstanbul: İlkatır Yayınevi.
- Reef, C. (2001). *Sigmund Freud pioneer of the mind*. New York: Clarion.
- Remler, P. (2010). *Egyptian mythology, a to z*. New York: Facts On File.
- Rountree, C. (2003). Two views of Vanilla Sky, *The San Francisco Jung Institute Library Journal*, 21(4), 25-43.
- Sa, J. F. R. ve Fernandes, E. G. (2016). Psicologia analitica e a interpretação dos personagens dos sonhos lucidos. *Revista de Psicologia*, 28(1), 146-152.
- Samuel, A. (2003). *Jung and the Post-Jungians*. New York: Taylor & Francis.
- Schafer, S. B. (2019). *Media models to foster collective human coherence in the psychecology*. USA: IGI Global.
- Skidmore, S. (2018). Dream Interpretation: The Next Frontier of Psychoanalysis, *Intuition: The BYU Undergraduate Journal of Psychology*, 13 (2), s. 1-15.
- Spence, L. (2003). *An encyclopedia of occultism*. Pennsylvania: Carol Publishing Group.
- Stevens, W. O. (2021). *Routledge library editions: Sleep and dreams*. UK: Taylor & Francis. (Erişim: 22.04.2024), https://www.google.com.tr/books/edition/_/VYi4swEACAAJ?hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj0xJTU3ZuGAXzgP0HHVNLBr0Q7_IDegQIDxAC
- Swick, L. J. (2014). *Incubating, Navigating & Interpreting Sacred Dreams for Spiritual & Personal Growth*. USA: Skylight Paths.
- Szpakowska, K. (2001). Through the looking glass: Dreams in Ancient Egypt. K. Burkeley (Eds.), *Dreams: A reader on the religious, cultural, and psychological dimensions of dreaming* (s. 29-45). Palgrave.
- Williams, S. (2009). *The big Picture making sense out of life and religion*. USA: Sean Williams.
- Wilson, D. H. (2006). Terminal constructedness and the technology of the self in Cameron Crowe's Vanilla Sky. *Extrapolation*, 47(2), 259-279.

Extended Abstract

Throughout the ages, the phenomenon of dreams has always been seen as fascinating and mysterious experiences for humanity. Consequently, humans have been curious about the concept of dreams since ancient times and have researched it. In this context, dreams have held significant importance in people's daily lives, religions, politics, and cultures. However, when considering the diversity of ethnic and cultural beliefs, it takes on different aspects. Because beliefs, attitudes, and interpretations are unique in each culture. While some cultures see dreams as a bridge to the future, faith, and the otherworldly realm, others believe that dreams are fantastic human creations unrelated to daily life. Various institutions and disciplines have contributed to the formation of dream discourse from ancient times to the present day, leaving traces of their cultures. Psychoanalysts, as part of these disciplines, also play an important role in shaping the concept of dreams.

Dream interpretation was seen as a sacred art requiring inspiration in Mesopotamia, Egypt, Greece, and Ancient Rome. In ancient times, dreams held an important place as either clear messages or symbols that needed interpretation. Divine messages were often received through dreams, and individuals seeking to connect with the divine would isolate themselves from society to receive these messages. Dream interpretation was the responsibility of individuals considered representatives of the divine, such as tribal elders, leaders, patriarchs, and priests. Although it is difficult to pinpoint where the first dream interpretation book emerged, available sources suggest around 2000 BC. Many clay tablets related to dream interpretation have been unearthed in Mesopotamia, scattered between 668-627 BC. Similarly, in Egypt and Mesopotamia, there are various works covering a wide range of topics related to dreams.

The early psychoanalysts viewed dreams as powerful tools in bringing unconscious desires and motivations to light. Sigmund Freud referred to dreams as the "royal road" to the unconscious and suggested that the primary function of dreams is the satisfaction of primitive and childish desires. Carl Gustav Jung, on the other hand, claimed that dreams are the best tools to examine the essence of human beings. In the early 20th century, both Freud and Jung agreed that the analysis of patients' dreams played a significant role in the treatment of psychological problems. Jung, who claimed to have analyzed nearly two thousand dreams per year, stated in his work "Dreams" that he gained significant experience in this regard and argued that dreams are the cornerstone of analytic processes.

In the context of this study, firstly, the influence and importance of dreams and dream interpretation on ancient civilizations were discussed, followed by an examination of the place of the phenomenon of dreams in psychoanalysis. After discussing the perspectives of Sigmund Freud and Carl Gustav Jung on dreams, the study attempted to analyze the dreams of the character David Aames in the film "Vanilla Sky" from a Jungian perspective using the free association method. In this method, material is collected to identify images related to the dream, and the process of collecting material continues until the meaning of the dream is understood. This method, largely dependent on the skills and intentions of the researcher, attempts to analyze the role of the obtained associative material in the individual's past. The questions that need to be answered are: "What is the purpose of this dream? What effect does it try to have?". Within the scope of the study, an attempt was made to answer these questions within the framework of the film.

The conclusion of the study revealed that the essence of what David refuses to accept in his real life is "changes". While nothing outside of his own desires is important to David, he tries to compensate for this in his lucid dreams after the accident. While conscious dreams have an important function in purging him of all his fears, he also chooses to overcome his greatest fear of heights here. His efforts to achieve endless happiness and unity in his dreams provide him with the opportunity to look at himself from the outside due to a technical malfunction. It is not his journey that matters, but rather his own self accompanying him on the journey; which ends in a bitter

experience at the end of the film. Ultimately, David, who hears the voice of his soul only in his dreams, relinquishes his life, which is like a shop window. When examined from a Jungian perspective, dreams serve as a bridge for David. These dreams, while being positively satisfying and satisfying libido, are focused on reflections outside of his immediate environment (business partners, doctors in the hospital). As a result, David Aames chooses this dream to reconcile with his narcissistic character in real life and to accept that his life will never be the same again with all his fears. The unconscious mind is incessantly the balancer of David's most sincere psyche.